

limburgs tijdschrift voor genealogie

Administratie: Postbus 83
6200 AB Maastricht

Redactie: Spaanse Singel 12
6191 GK Beek

Postrekening: 1037 880

Verschijnt tenminste éénmaal per kwartaal

JAARGANG 9, NUMMER 1, FEBRUARI 1981

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING

De algemene ledenvergadering werd zoals gebruikelijk in Roermond gehouden, en wel op 13 december 1980, onder voorzitterschap van de heer L. Corten. Er volgt hier een beknopt verslag.

Na een kort woord van welkom door de voorzitter, kwamen de notulen van de vorige vergadering ter sprake. Na enkele opmerkingen werden deze zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Daarna kwam de verkiezing van de bestuursleden aan de orde. Na de herverkiezing van de heer van Heur, werden de heren Bücken en Sterk als nieuwe bestuursleden gekozen. Namens de redactie werd de heer Strijkers als redactielid/bestuurslid gepresenteerd, wat evenmin op bezwaren stuitte. De taak van de heer Bücken zal gaan liggen in het educatieve c.q. propagandistische vlak, terwijl de heer Sterk zal optreden als contactpersoon voor de Belgische leden.

De voorgestelde contributieverhoging wordt nadat enkele onduidelijkheden (bijv. over leden en niet-leden L.G.O.G.) zijn opgehelderd goedgekeurd. Stijging van drukkosten en portiekosten maakten deze aanpassing noodzakelijk. Gelukkig kent ons ledenaantal een stijgende lijn, zodat de lasten over meerderen verdeeld kunnen worden. De verslagen van secretaris en penningmeester geven geen aanleiding tot opmerkingen, evenmin als de begroting. De secretaris memoreert de activiteiten van het afgelopen jaar (o.a. de genealogische dagen). Hij brengt ook verslag uit over besprekingen die het bestuur o.a. met de Rijksarchivaris in Limburg en het hoofdbestuur van het L.G.O.G. heeft gevoerd en welke in positieve zin verliepen. Tevens kondigde hij aan dat er over een andere opzet van het Informatiecentrum wordt gedacht.

Het verslag van de hoofdredacteur maakte melding van een uitbreiding van de redactie, die langs de weg der geleidelijkheid geschiedt. Nieuwe redactieleden krijgen ook meteen een taak toebedeeld: zo zal de heer Strijkers gaan assisteren bij het uitgeven van publikaties naast het tijdschrift, de heer Krauth bij het bijhouden van het Repertorium, waarbij ook gedacht wordt aan een nieuwe opzet. De heer Sterk zal ook bij het acquireren van artikelen uit het buurland België worden betrokken. De overige redactieleden blijven hun taken behouden, waarbij de heren Mosmuller en van Bergen zich wegens persoonlijke omstandigheden helaas hebben moeten terugtrekken.

De herdruk van de eerste jaargang is inmiddels gereed, die van de tweede jaargang wordt overwogen. Aangekondigd worden de verschijning van deel 2 van de serie Maaslandse geslachten, dat de Middenlimburgse familie Kirckels/Kierkels behandelt, en deel 2 van de Brochurereeks. Andere uitgaven staan op stapel, maar zullen pas tegen het eind van het jaar in een definitiever stadium komen te verkeren. Door het groeiend ledental zal de oplage moeten verhoogd worden tot 700 exemplaren.

Bij de rondvraag kwamen ook de contactavonden aan de orde. Uit de discussie bleek dat het bestuur gezien ervaringen in het verleden daar enigszins huiverig tegenover stond, en meer voelde voor contactdagen. Toch zegde men de heer Krauth toe, dat er weer enkele zouden worden georganiseerd, als de condities (vooral qua onderlinge communicatie) waren verbeterd. Er zal een goed systeem moeten komen om de leden met elkaar in contact te brengen. Tijdens de rondvraag signaleerde de heer Schoolmeesters moeilijkheden die hij ondervond bij het vergaren van gegevens en vroeg of het niet mogelijk was een soort genealogenpasje te creëren. Na een korte discussie over de

voor- en nadelen hiervan, werd dit voorstel voor nader beraad aangehouden. In incidentele gevallen zal het bestuur pogen te bemiddelen. Naar aanleiding van een vraag van de heer Smeets ontstond een geanimeerde discussie over de wijze van naamgeven in verschillende landen. Er werden bezwaren geopperd tegen voorstellen om de familienaam voortaan door de kinderen te laten kiezen uit die van vader of moeder. Dit zou voor genealogen problemen kunnen opleveren. Ook het punt van de banden met opdruk voor opberging van de jaargangen van het tijdschrift kwam aan de orde. De vraag blijft of dit financieel haalbaar is. Andere oplossingen werden gesuggereerd. De voorzitter sloot de vergadering met de belofte dat de aangekaarte punten nog eens door het bestuur bekeken zullen worden en gaf het woord aan de heer Jos Crott, die ons liet delen in zijn vergaarde kennis over de herkomst en betekenis van familienamen. Dit boeiende onderwerp leidde al spoedig tot een algemene discussie, waarbij de tijd omvloog. In zijn dankwoord verzocht de voorzitter de heer Crott dan ook om spoedig nog eens een lezing over dit onderwerp te willen houden.

Ledenlijst

In dit nummer wordt een aanvang gemaakt met een verbeterde publikatie van de ledenlijst. Iedereen wordt dringend verzocht om onjuistheden die hij hierin ontdekt per briefkaart aan de redactie te melden. Voor het overige, zoals adreswijzigingen, bestellingen van oude jaargangen etc. wende men zich altijd tot: Administratie Sectie Genealogie, Postbus 83, 6200 AB Maastricht.

Repertorium DTB

Van het Centraal Bureau voor Genealogie ontvingen wij onderstaande mededeling, welke wij gaarne integraal afdrukken. Vooral voor hen wier genealogisch onderzoek zich buiten de provinciegrenzen uitstrekt is dit boek een bijna onmisbaar hulpmiddel. Wat mij het meest bevalt is de verwijzing naar literatuur, waarin registers geheel of gedeeltelijk in zijn opgenomen en de rubrieken: Buitenland, Grensplaatsen en Militairen. Vooral het grensgebied in Duitsland blijkt goed vertegenwoordigd. Typografisch is het werk ook uitstekend verzorgd, waardoor het geheel erg overzichtelijk is. We mogen blij zijn met deze uitgave, ze wordt dan ook van harte aanbevolen! Verdere gegevens vindt u in de mededeling, welke wij hier letterlijk opnemen:

Het "Repertorium DTB" bevat een globaal overzicht van de Nederlandse doop-, trouw- en begraafregisters e.d. van vóór de invoering van de Burgerlijke Stand.

De eerste uitgave van dit repertorium werd in 1969 tot stand gebracht door de heer W. Wijnaendts van Resandt. Sindsdien zijn de verzamelingen van Rijks- en Gemeentearchieven en van het Centraal Bureau voor Genealogie verrijkt met vele kopieën van kerkelijke registers die bij de eerste uitgave van het repertorium nog onbekend of moeilijk toegankelijk waren. Ook kwamen nog verscheidene originele registers aan het licht. Al deze aanvullingen werden door de heer J.G.J. van Booma verwerkt in de zojuist verschenen tweede druk van het Repertorium DTB.

Voor de genealoog is het een onmisbaar boek, waarin men per plaats opgesomd vindt welke DTB-registers er zijn, waar zij zich bevinden en welke jaren zij betreffen.

Deze tweede druk groeide door de vele nieuwe gegevens uit tot een boek van 285 bladzijden. De prijs bedraagt f 47,50, voor Vrienden (donateurs) van het Centraal Bureau voor Genealogie f 37,50. Het boek is verkrijgbaar bij vooruitbetaling van het verschuldigde bedrag op postrekening 65260 ten name van het CBG of op bankrekening 24.55.60.378 (Pierson, Heldring & Pierson) of 51.17.88.959 (Algemene Bank Nederland). Afgebaald geldt een reductie van f 5,- op bovengenoemde prijzen. Het ISBN-nummer van deze uitgave is: 90 70324 07 5.

Inhoud van dit nummer:

1. Mededelingen van de redactie
3. Vraag- en antwoordrubriek
4. Aankondiging deel 2 in de serie Maaslandse Geslachten
5. De conscription militaire 1798-1814,
door A.M.A. Maassen, Becanusstraat 31, 6216 BX Maastricht; wordt vervolgd.
11. Vervolg en slot: Genealogie(ën) van Hillen (vervolg van 80-112)
17. Nieuwe ledenlijst; wordt vervolgd.

Teleac-cursus 'De wereld van Breugel'

In het midden van de zestiende eeuw werd er van een schilder verwacht, dat hij een schilderij maakte, waarop men heel lang niet uitgekeken zou raken en waarvan men iets kon leren. Daarom zijn de schilderijen uit die tijd ook zo gedetailleerd; bijna niets staat er 'zo maar'; vrijwel alles heeft

een betekenis. Soms is die betekenis letterlijk weergegeven, soms symbolisch.

Niet alleen in de zestiende eeuw konden de mensen iets leren van een schilderij; ook in deze tijd geldt dat nog. Ook u kunt leren van die afbeeldingen. U kunt bijvoorbeeld zien op welke manier de mensen in die tijd waren gekleed, wat ze aten, wat ze deden. Dat kunt u 'letterlijk' zien. Doordat in die schilderijen ook bepaalde afbeeldingen een symbolische betekenis hebben, kunt u ook ontdekken hoe er in die tijd werd gedacht, wat de mensen belangrijk vonden, waarvoor ze bang waren. Kortom, als u een voldoende aantal schilderijen bekijkt, kunt u een vrij volledig beeld krijgen van het dagelijks leven in die tijd. En dat is de bedoeling van de cursus *De wereld van Breugel*: 'geschiedenis' te leren aan de hand van schilderijen. Met name handelt deze cursus over het dagelijks leven uit de zestiende eeuw, zoals dat door Pieter Breugel de Oude is geschilderd.

De cursus bestaat uit zes televisielessen van elk dertig minuten. Hij begint op zondag 25 januari 1981. De uitzendingen zijn iedere zondag van 16.15 - 16.45 uur via Nederland 1. De cursus wordt in zijn geheel herhaald vanaf vrijdag 13 maart van 18.27 - 18.57 uur via Nederland 2.

Het schriftelijk materiaal, dat bij de cursus behoort, bestaat uit het boek 'De wereld van Breugel' uit de Time-Life-serie 'Bibliotheek der kunsten' en een brochure, waarin de tekst van de televisie-uitzendingen is opgenomen, voorzien van de titels van de betreffende schilderijen en prenten en verwijzingen naar afbeeldingen in het boek 'De wereld van Breugel'.

De prijs van het schriftelijk materiaal bedraagt f 39,-/Bfrs. 580. U kunt het cursuspakket bestellen door overmaking van f 39,- op postrekeningnummer 54 42 32 ten name van Teleac, Utrecht, onder vermelding van: *De wereld van Breugel*.

Voor nadere inlichtingen kunt u bellen of schrijven naar Teleac, Postbus 2414, 3500 GK Utrecht, tel.: 030 - 940244 (alléén tijdens kantooruren).

VRAAG- EN ANTWOORDRUBRIEK

191. PENDERS

Reinier Penders, begr. Maastricht (Martin) 10-3-1783, huwt aldaar 18-10-1775 met Anna Maria Bernimolin, ged. Voerendaal 10-6-1744, overl. Maastricht 25-3-1820. Gevraagd: geboorteplaats en -datum van Reinier.

J. Steijns, Buurtscheuterlaan 14, 6711 HV Ede, tel. 08380-15327.

192. HAMERS

Helena Hamers, begr. Maastricht (Martin) 6-3-1784, huwt Noorbeek 30-3-1743 met Franciscus Steijns. Gevraagd: geboorteplaats en -datum van Helena.

J. Steijns, als boven.

193. BONHOMME

Op 29-8-1805 trouwt Petrus Hamelers, zn.v. Martinus Hamelers en Helena Hamelers, te Maastricht met Anna Catharina Bonhomme. Volgens de huwelijksakte zou deze Anna (Maria) Catharina Bonhomme op 8-3-1784 te Stramproy geboren zijn als dochter van Henricus Josephus Bonhomme, nu woonachtig te Maastricht, en wijlen Maria Catharina Nitten. In de kerkelijke registers van Stramproy komt deze doop echter niet voor! Wie heeft nadere gegevens over het echtpaar Bonhomme-Nitten?

J.M. Bouvrie, Begoniastraat 53, 6214 TH Maastricht, tel. 043-78484.

194. RONCKERS

Nadere gegevens gevraagd over het echtpaar Pierre Ronckers, overleden te Herkenbosch 26-1-1797, en Cornélie Thunissen (Thönissen, Tönissen), overleden te Melick 30-8-1794. Wie waren hun voorouders?

L.J.V. Ronckers, Van Riebeecklaan 24, 2024 AH Haarlem, tel. 023-253378.

195. SCHLENTER

Jean Joseph S(ch)lenter werd in 1802 op het goed "Einrade" (gem. Vaals) geboren. Een van zijn 28 kinderen, Ernest Peter Joseph Hubert, mijn betovergrootvader, is in 1831 ook te Einrade geboren. Wie kan mij nader informeren over: a) de familie S(ch)lenter, afkomstig van Vaals, b) de relatie tussen de familie S(ch)lenter en (de laathof) Einrade, c) de hoeve "Einrade". Alle gegevens, ook verwijzingen naar literatuur zijn welkom.

P.L.E.M. Krauth, Rijksweg Centrum 45, Geleen.

DE FAMILIE KIRKELS/KIERKELS

Geschiedenis van een Midden-Limburgs geslacht door M.H.H. Kierkels

Onder deze titel verschijnt voorjaar 1980 het tweede deel in de serie „Maaslandse geslachten”, uitgegeven onder auspiciën van de Sectie Genealogie van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap.

Inhoud:

De naam Kirkels of Kierkels is reeds verschillende eeuwen bekend in Midden-Limburg. Het naamsverschil ontstond door verschrijvingen in vroeger tijden. Het rechtstreekse familieverband is bekend vanaf omstreeks 1650 en omvat circa twaalf generaties.

Over de mogelijke familierelaties voordien tot circa 1500 zijn eveneens gegevens bekend, o.a. van de Krickelshof, Kruchtengoet en Baetsenhof te Roggel.

Als oudst bekende stamvader kan waarschijnlijk beschouwd worden Mathias Kirckels, overleden te Baexem in 1727. In de IIe generatie was stamvader: Joannes Kirckels, gehuwd met Maria Cuypers. In de IIIe generatie zijn verschillende stamvaders, doch voor zover bekend stammen de thans voorkomende families af van Joannes Kirckels, gehuwd met Joanna Baetsen. Uit dit huwelijk kwamen in de IVe generatie omstreeks 1770 drie stammen voort, namelijk de families Kirckels te Horn, te Leveroy en te Heythuysen. In de Ve generatie splitste de Leveroyse stam zich in de Weerter- en Nederweerterlinie en de Heythuysen stam in de Winner- en Menneslinie. De volgende generaties zijn onderverdeeld in Hoofdtakken en Takken.

Van oudsher zijn deze families voornamelijk als landbouwers werkzaam geweest; pas in de jongere generaties heeft een overgang naar andere beroepen plaatsgevonden.

Na een inleiding wordt een beknopt overzicht gegeven van de geschiedenis van Midden-Limburg. Hierna volgt vermelding van de gegevens over de Krickelshof e.a. en in de volgende hoofdstukken wordt een uitgebreid overzicht van de diverse familierelaties gegeven. In het hoofdstuk Fragmenten zijn gegevens opgenomen van waarschijnlijk verwante families Kirckels, Kercker, e.a. waarvan thans geen nakomelingen meer bekend zijn. Het register geeft een overzicht van de vele aangetrouwde families. Deze genealogie is geïllustreerd met tal van familiefoto's, kaarten en schema's.

Uitvoering:

gebonden in linnen band of geperst (paperback)

Formaat: 15,5 x 21,5 cm.

Omvang: ca. 240 pagina's.

Druk: Westrom Bedrijven.

Prijs:

De prijs bij voorintekening bedraagt tot 6 april 1980 voor paperback fl. 40,-/B.frs. 580. en voor een gebonden exemplaar fl. 55,-/B.frs. 800. (inclusief fl. 5,-/B.frs.80. bezorgkosten). Na genoemde datum wordt de prijs verhoogd tot respectievelijk fl. 55,-/B.frs. 800. en fl. 70,-/B.frs. 1000.

Betalingswijze:

Exemplaren zijn uitsluitend verkrijgbaar door storting of overschrijving van het verschuldigde bedrag op giro 3409800 t.n.v. Beheerder Informatiecentrum, Geleen (dhr. L.J.M. van Heur), met vermelding: „Kirkels/Kierkels”.

Aanvullingen:

Aanvullende familiegegevens, oude foto's e.d. kunnen nog in beperkte mate in dit boek verwerkt worden, als de betreffende familie hiervoor belangstelling heeft, mits deze gegevens ingezonden worden vóór 1 maart 1980 bij de auteur: M.H.H. Kierkels, Laagveld 7, 6085 EL Horn.

Tenslotte

Een vriendelijk verzoek om ook andere familieleden, vrienden of kennissen die belangstelling hebben voor de geschiedenis van de familie Kirkels/Kierkels op deze uitgave attent te maken, en hen te wijzen op de mogelijkheid van voorintekening tot 6 april 1980.

DE CONSCRIPTION MILITAIRE 1798 - 1814

Inleiding

Sedert enige tijd maak ik een studie van de archieven uit de Franse tijd, met name van de conscription militaire ofwel de militaire dienstplicht, ingevoerd bij wet van 5 sept. 1798, op grond waarvan gedurende de jaren 1798 - 1814 tienduizenden jongemannen uit deze contreien opgeroepen werden om dienst te nemen in het Franse leger, dat naarmate Napoleons macht toenam, steeds meer tot instrument diende voor diens grootheidswaanzin.

In het kader van deze studie heb ik o.m. de gegevens verzameld van alle dienstplichtigen van de lichten 1798 - 1814 uit mijn "stamdp" Geulle, teneinde een beeld te krijgen van de neerslag van de Franse wetgeving op zo'n kleine gemeenschap: hoeveel dienstplichtigen moesten in werkelijke dienst, wie kreeg uitstel en om welke reden enz. Voorzover die reden is gelegen in ziekten, lichamelijke gebreken, het niet bezitten van de vereiste lichaamslengte, ook uit medisch oogpunt wellicht interessant, zeker indien het onderzoek wordt uitgebreid tot het hele departement, waarin jaarlijks tussen de 2000 en 2500 jongens de leeftijd van 20 bereikt, welk aantal in de jaren 1808 e.v.v. opliep tot gemiddeld 2800 per jaar.

De publicatie van de eerste lijst van "Soldaten in vreemde krijgddienst" in het augustusnummer van 1980 van ons tijdschrift, heeft bij mij de gedachte doen opkomen, dat het misschien interessant zou zijn om een samenvatting van genoemde studie te publiceren. Daarbij vlei ik mij met de idee, dat ik hiermede handel in de geest van de hoofdredactionele cri de coeur om voor de lezers van ons tijdschrift iets te schrijven dat tot achtergrondinformatie kan strekken. (Jaargang 5, no.4, aug. 1977.)

Noodgedwongen zal ik mij - gelet op het bestek van een tijdschriftartikel - moeten beperken tot hoofdlijnen, hetgeen overigens, gezien de enorme hoeveelheid verzameld materiaal, niet altijd even eenvoudig zal zijn.

De wet op de militaire dienstplicht

De militaire dienstplicht voor alle Fransen werd ingevoerd bij de wet van 19 fructidor an VI (5 sept. 1798)¹.

Zoals bekend mag worden verondersteld, werden de zgn. Oostenrijkse Nederlanden, het prinsbisdom Luik en de door de Bataafse Republiek bij het Haagse Verdrag van 1795 afgestane gebieden: Staats-Vlaanderen, Staats-Opper Gelre en Staats-Limburg met de garnizoenssteden Maastricht en Venlo, na door de Fransen te zijn veroverd, officieel ingelijfd bij - of zoals de wet zo mooi zegt: herenigd met - het Franse grondgebied².

De nieuw verworven gebieden werden conform laatstbedoelde wet ingedeeld in 9 departementen. Een daarvan was het voor onze streek - de beide Limburgen - belangrijke Meuse Inférieure of Nedermaas, later verdeeld in drie arrondissementen, te weten Maastricht, Hasselt en Roermond. Gevolg van deze inlijving was, dat de Franse wetgeving, de rechtspraak en het bestuur werden ingevoerd. Dit was derhalve ook het geval met de dienstplicht.

Soortgelijke situatie deed zich voor in de landen gelegen op de linker Rijnsoever, welke door de Oostenrijkers eveneens moesten worden afgestaan. Deze gebiedsafstand werd later bezegeld door de Vrede van Campo Formio (1797) en nadien nog eens bevestigd door het Vredetractaat van Lunéville (1801)³.

Uitgangspunten

Uitgaande van artikel 9 van de Verklaring van de plichten van de burger en van artikel 286 van de Grondwet begint de wet met de formulering van vijf principes:

1. Elke Fransman is soldaat en behoort zich in te zetten voor de verdediging van het vaderland.
2. Wanneer het vaderland in gevaar is worden alle Fransen zonder uitzondering op de door de wet voorgeschreven wijze opgeroepen.
3. Is er geen oorlogsgevaar dan wordt de landmacht samengesteld uit vrijwilligers en dienstplichtigen.

4. De wetgevende macht bepaalt elk jaar opnieuw het aantal dienstplichtige „verdedigers”, dat in actieve dienst wordt geroepen.
5. Dat aantal is afhankelijk van de behoefte van het leger en van het aantal vrijwilligers dat zich meldt. Wij zullen zien hoe aan dat nationaal karakter en de defensieve taak van het leger, de gelijkheid van ieder voor deze burgerplicht en de machtiging van de wetgever in de loop der jaren flink wordt getornd.

De dienstplicht

Na de bepalingen inzake de vrijwillige dienstneming verklaart titel III van de wet alle Fransen dienstplichtig in de leeftijd van 20 tot 25 jaar met een zestal uitzonderingen waarvan er slechts twee geen betrekking hebben op gewezen of dienende militairen namelijk:

- a. de voor 23 nivôse VI (12 jan. 1798) gehuwden;
- b. degenen die vóór die datum gehuwd zijnde, weduwnaar of gescheiden zijn mits zij kinderen hebben. Vervanging is uitdrukkelijk uitgesloten, hetgeen in overeenstemming is met het hiervoor onder 1 genoemde principe. (art. XIX)

Ik vermeld dit hier zo expliciet omdat nadien het remplaçanten-stelsel werd geïntroduceerd, waardoor in de praktijk het soldaat-zijn een plicht werd die steeds meer op de schouders van de minderbedeelden kwam te rusten.

De lichten lopen gelijk met het Republikeinse kalenderjaar, aanvangende met 1 Vendémiaire (22, 23 of 24 sept.). Iedere jaargang vormt een klasse genummerd 1 tot en met 5, te beginnen met de 20-jarigen en eindigende met de 25-jarigen. In die volgorde worden de klassen ook in dienst geroepen: de tweede pas als de eerste is uitgeput enz.

Peildatum voor de leeftijd is de 1e Vendémiaire, d.w.z. iemand die bv. in oktober 20 jaar wordt, wordt eerst dienstplichtig op 22 sept. van het volgende jaar. Evenzo krijgt iemand, die bv. in april 25 jaar wordt eerst op 22 sept. daaropvolgend verlof, althans in vreedstijd. In oorlogstijd wordt groot verlof alleen verleend als de omstandigheden dat toelaten, zo is nadrukkelijk bepaald.

Dit laatste is zeer ruim en soldaat moeten worden in de jaren, waarin Napoleon de ene na de andere oorlog voert en de sterfte onder de soldaten zeer groot was - niet alleen door oorlogshandelingen maar meer nog als gevolg van de slechte geneeskundige verzorging, ziekten, ontbering en ontoereikende voeding - staat in vele gevallen dan ook gelijk met een doodvonnis.

Het vorenstaande gevoegd bij de omstandigheid, dat de Fransen in feite een bezettende macht vormden, verklaart ook het grote aantal gevallen van desertie, hetgeen weer aanleiding was voor het uitvaardigen van steeds strengere straffen om dit euvel tegen te gaan.

Wijze van uitvoering

Aan de ontegenzeggelijke efficiënte administratie, gebaseerd op de uitgebreide en gedetailleerde richtlijnen van de wet en op nadere instructies van de Minister van Oorlog⁴ aan de diverse bestuurslichamen over de uitvoering van de dienstplichtwet, danken wij thans een aantal bijzonderheden van de hele mannelijke bevolking van het departement, geboren in de periode tussen 1778 en 1794.

Gemeenten en kantons moeten namelijk lijsten maken conform het door „Parijs” voorgeschreven model, van degenen die dienstplichtig zijn, vermeldende hun naam, voornaam, geboortedatum, geboortjaar, lichaamslengte, beroep en domicilie, later nog uitgebreid met hun signalement, de namen en het beroep van hun ouders.

Al deze lijsten worden verzameld per arrondissement. Het bestuur van het arrondissement maakte er één arrondissementslijst van.

De arrondissementslijsten worden vervolgens naar het departement gezonden dat op zijn beurt de departementslijst vaststelt. De departementen sturen hun lijsten dan op naar de Minister van Oorlog, die de nationale lijst van de Republiek samenstelt. Op al deze lijsten worden de dienstplichtigen vermeld zonder onderscheid naar gemeente of kanton. Alleen de leeftijd is belangrijk voor hun volgorde op de lijst. De jongste dienstplichtigen staan voorop, tenzij er personen zijn die nagelaten of geweigerd hebben zich te doen inschrijven en de nodige gegevens te verstrekken. Deze worden namelijk als strafmaatregel helemaal bovenaan de lijst geplaatst en zullen zodoende ook het allereerste worden opgeroepen.

Zijn er administratieve organen, die nalatig zijn in het opmaken en doorsturen van de lijsten, dan kunnen buitengewone commissarissen voor dit doel worden benoemd, wier salaris en onkosten door de nalatigen persoonlijk moeten worden betaald. Bovendien zal in zo'n geval de 5e jaarklasse der dienst-

plichtigen van de betrokken gemeente, kanton of departement niet eerder uit de militaire dienst worden ontslagen, dan vooraleer de lijst van de eerste klasse is opgesteld.

Wie moet opkomen?

De Minister van Oorlog bepaalt hoeveel mensen opgeroepen worden voor welke krijgsmachtonderdelen en doet daarvan mededeling aan de departementen, die een en ander weer doorspelen aan de onder hen gestelde overheden (arrondissementen, kantons en gemeenten).

Het Uitvoerend Bewind in Parijs zal het aantal mensen dat nodig is, op de nationale lijst aftellen van jong naar oud. De naam van de laatste van het aantal - en dus tevens de oudste recruit - zal worden gepubliceerd met de gegevens zoals die op de algemene lijst staan vermeld. Al degenen in de Republiek die even oud of jonger zijn dan deze, worden geacht door de wet geroepen te zijn om onder de wapenen te komen. Van degenen die volgens deze methode moeten opkomen, worden door het departement weer lijsten opgesteld, die naar de resp. kantons en gemeenten, de rechtbanken, alsmede alle burgerlijke en militaire autoriteiten in het departement worden gestuurd.

Ook toen was de overheid een papierwinkel niet vreemd!

Sanctie-maatregelen

Dienstplichtigen die willen reizen binnen de Republiek moeten zich voorzien van een paspoort, waarop wordt vermeld tot welke lichterij en tot welk legeronderdeel zij behoren. Bij verhuizing naar een ander departement dan dat waarin zij voor de dienstplicht zijn ingeschreven, moeten zij elke 6 maanden hun nieuwe verblijfplaats bekendmaken aan het bestuur van het kanton of de gemeente waar zij zijn ingeschreven.

Zij die zich niet tijdig bij hun onderdeel melden worden vervolgd en gestraft als deserteurs. Hun signalement wordt doorgegeven aan alle divisiecommandanten van de gendarmerie.

Vanaf 1 Nivôse an VII (21 dec. 1798) zal geen enkele dienstplichtige Fransman meer gekozen kunnen worden in een politiek lichaam, noch een openbaar ambt of functie kunnen uitoefenen, zonder overlegging van een bewijs of verklaring van de bevoegde autoriteiten.

1. dat hij ingeschreven is voor de dienstplicht, of
2. dat hij geen oproep voor werkelijke dienst heeft ontvangen, of
3. dat hij in militaire dienst is, danwel groot verlof heeft of vrijgesteld is van dienst.

Vanaf genoemd tijdstip zal geen enkele dienstplichtige Fransman ook geen erfenis, geen legaten, pensioenen, donaties etc. meer mogen ontvangen zonder overlegging van bedoelde bescheiden. Degene die valse verklaringen tekent wordt als fraudeur en als medeplichtig aan desertie gestraft met gevangenisstraf van 5 jaar.

200.000 man opgeroepen

Dat de centrale overheid er geen gras over liet groeien om de haar verleende bevoegdheid in alle volheid uit te oefenen, bleek al spoedig. Reeds 19 dagen na het verschijnen van de dienstplichtwet werden 200.000 défenseurs (verdedigers) behorende tot de 1e klas - zij die geboren zijn tussen 23 sept. 1777 en 22 sept. 1778 - met onmiddellijke ingang in werkelijke dienst geroepen⁵. Voor zoveel de 1e klas niet toereikend zou zijn om het opgeroepen aantal van 200.000 soldaten te verstrekken, diende het tekort aangevuld te worden met de dienstplichtigen - te beginnen bij de jongsten - van de 2e klas (geboren tussen 23 sept. 1776 en 22 sept. 1777).

Men kan zich voorstellen welk een schok deze publicatie teweegbracht in een samenleving, die het soldaat-zijn nooit anders had gekend dan als métier, dat voorbehouden was aan vrijwilligers. Een en ander riep dan ook veel verzet op, zowel van de kant van de plaatselijke autoriteiten, die de gestelde termijnen voor het opstellen en indienen der lijsten van dienstplichtigen niet in acht namen en ook overigens de gegeven richtlijnen niet nauwgezet en foutloos uitvoerden, als van de dienstplichtigen die onderdoken of zich op andere wijze aan opkomst onttrokken. In West-Limburg kwam het zelfs tot een regelrechte opstand, bekend onder de naam Boerenkrijg⁶.

In ieder geval was de reactie geheel tegengesteld aan die welke de brallende proclamatie van 9 Vendémiaire an VII⁷ veronderstelde: dat iedere Fransman in heroïsche ijver toe zou snellen om de eer en de glorie van Frankrijk met de wapens in de hand te helpen verdedigen tegen het perfide Albion en diens bondgenoten. Dat de zaak niet vlotte blijkt wel uit het feit, dat bijna 7 maanden later (april 1799) op-

A-Franse tijd-4

nieuw een wet⁸ moest worden uitgevaardigd inhoudende het bevel, dat op de kortst mogelijke termijn het aantal van 200.000 man, dat in werkelijke dienst was geroepen, vol gemaakt moet worden, welke wet daags erna werd gevolgd door een instructie terzake van de Minister van Oorlog⁹. Hierin valt het veelvuldig gebruik op van de woorden „onmiddellijk” en „binnen 24 uur”, die bij de diverse opdrachten aan de bestuursorganen worden genoemd.

Aan deze instructie wordt nog het volgende ontleend:

- Is de 1e klasse der dienstplichtigen - eventueel aangevuld met vrijwilligers - niet toereikend, dan wordt geloot uit de dienstplichtigen van de 2e en zo nodig de 3e klasse.
- Voor iedere dienstplichtige die zich niet bij zijn onderdeel meldt zal door de gemeente waar hij vandaan komt, een nieuwe man moeten worden aangewezen. Ditzelfde geldt ook in het geval, dat men uit het leger deserteert.
- Aan hen die moeten vertrekken moet door de gemeentelijke administraties worden verschaft:
 - 2 hemden ter waarde van 8 francs
 - 2 paar schoenen ter waarde van 8 francs
 - 2 paar sokken ter waarde van 4 francs
 - 1 ransel ter waarde van 6 francs
 - 1 maand soldij ter waarde van 9 francs(Dit ter illustratie hoe vadertje Staat alles regelt en voor alles zorgt)
- Alzo uitgerust gaan de kanton-contingenten o.l.v. speciaal aangewezen recruteringsofficieren en - onderofficieren naar de departementshoofdsteden, alwaar de dienstplichtigen worden ingedeeld in compagnieën van 100 man. Vervolgens worden zij onder geleide naar het legeronderdeel gebracht waarvoor zij zijn aangewezen. Daar aangekomen worden zij onmiddellijk ingelijfd.
- Van de betrokkenen, inclusief de deserteurs, worden uiteraard lijsten gemaakt om te worden verzonden aan alle mogelijke instanties.
- Andermaal wordt aangekondigd, dat deserteurs met alle gestrengheid zullen worden gestraft en hun vonnis in de gemeente van inwoning openbaar zal worden gemaakt.

Naar een totale oorlog

De dreiging van een nieuwe coalitie, die Engeland tijdens de expeditie van Napoleon naar Egypte op de been wist te brengen met o.a. Oostenrijk en Rusland en die in 1799 inderdaad tot een oorlog voerde, noopte tot het mobiliseren van nog meer soldaten. Eind juni 1799 werden dan ook alle klassen van dienstplichtigen, die niet in actieve dienst waren, opgeroepen¹⁰. Zij zouden worden georganiseerd in bataillons en compagnieën, die door de departementen moesten worden gekleed, bewapend en uitgerust.

In dezelfde wet werd bepaald, dat ter dekking van de kosten een bedrag van 1 miljoen francs zal worden uitgetrokken, welk bedrag zal worden geleend van de goeude burgerij. De hoogte van de - verplichte - bijdrage aan deze lening wordt bepaald aan de hand van het vermogen en wel volgens progressief tarief. Als onderpand voor de terugbetaling worden de nationale domeinen aangewezen.

Ook deze zware ingreep in het leven der burgers werd daags erna gevolgd door een proclamatie, die het Franse volk op de hoogte bracht van de situatie waarin de Republiek in binnen- en buitenland verkeerde en opriep de legers te versterken, deelachtig te worden aan hun onsterfelijke roem, de vrijheidslieiders aan te heffen en de coalitie te vernietigen¹¹.

Met de nauwgezetheid de regering in Parijs eigen, verschijnt drie dagen later een wet die tot in details regelt hoe de te vormen hulpbataillons moeten worden samengesteld, uitgerust en bewapend, hoe hun vaandel er uit ziet en welke uniformen zij zullen dragen¹².

Enige wetenswaardigheden uit deze wet:

- Gevormd worden bataillons bestaande uit 10 compagnieën, te weten 1 cie grenadiers, 1 cie jagers en 8 cies fuseliers. Elke cie bestaat uit 171 man.
- Op weg naar de verzamelplaats krijgen de dienstplichtigen een reisgeld van 3 sous per mijl (dit is ongeveer 4,5 km of een uur gaans). Eenmaal daar aangekomen ontvangen zij soldij en staan zij onder krijgstuicht.
- Zij die zich na 12 dagen nog niet gemeld hebben in de verzamelplaats, worden als deserteurs beschouwd en als zodanig vervolgd en bestraft.
- Hij die bij de troepen te paard wil dienen, kan dat, mits hij de voorgeschreven grootte heeft en een geschikt paard meebrengt, dat op zijn kosten is uitgerust.
- Gepensioneerden, verlofgangers, veteranen en bewoners van het Hôtel des Invalides (!) kunnen zich

melden onder overlegging van een geneeskundige verklaring, waaruit blijkt dat zij de militaire dienst kunnen hervatten. Zij krijgen de rang die zij hadden op het moment dat zij de dienst verlieten. Teneinde zoveel mogelijk dienstplichtigen te „vangen” wordt op dezelfde dag onder no. 3103 een wet afgekondigd die amnestie verleent aan deserteurs en dienstweigeraars, mits zij binnen 10 dagen bij de burgerlijke c.q. militaire autoriteiten een verklaring afleggen, dat zij van de aangeboden amnestie gebruik willen maken. Zij krijgen dan reispapieren om zich naar hun legeronderdeel te begeven, alwaar zij zich - ingevolge wet van 14 Fructidor an VII (31 aug. 1799) no. 3237 - vóór 10 Vendémiaire an VIII (2 okt. 1799) moeten melden.

Met de lening verlieten de zaken ook niet zoals de autoriteiten zich dat voorgesteld hadden. Anders is niet verklaarbaar de wet van 23 Fructidor an VII (9 sept. 1799), no. 3254, waarin nadere maatregelen worden afgekondigd voor een versnelde inning der gelden onder mededeling dat vertraging in de uitvoering van de wet en uitstel van betaling niet meer worden geduld.

Napoleon grijpt naar de macht

Het was op het einde van het jaar 1799, dat in Frankrijk, aan alle fronten door de vijand in het nauw gebracht - nederlagen in Duitsland en in Italië - de roep ontstond naar een krachtige regering. Generaal Napoleon, onlangs teruggekeerd uit Egypte en als held triomfaal begroet in Parijs, was de aangevoerde sterke man om orde op zaken te stellen. De 19e Brumaire (10 november) werd het Directoire afgezet en in zijn plaats werden drie Consuls benoemd, waaronder Napoleon.

Omdat in feite alle macht kwam te berusten bij de 1e Consul (Napoleon), kan worden gesteld, dat dit feit het begin van de alleenheerschappij van Napoleon inluidde. Tevens betekende dit dat er een einde was gekomen aan de periode van de Franse Revolutie. Op deze grond kunnen van nu af de Franse soldaten worden vereenzelvigd met soldaten van Napoleon.

De machtswisseling uitte zich ook in de vorm, waarin de wetten zijn gegoten. Waren wetten voorheen besluiten van het Wetgevend Lichaam, nu roept Napoleon als 1e Consul in naam van het Franse volk zijn decreten uit als wet.

De lichte van het jaar VIII (1799/1800)

Tot deze lichte behoren de jongemannen, die in het jaar voorafgaande aan 23 sept. 1799 de leeftijd van 20 jaar hebben bereikt. Zij worden bij decreet van 17 Ventôse an VIII (8 mrt. 1800) ter beschikking van de Regering gesteld, die deze jonge mannen in werkelijke dienst kan roepen wanneer en naarmate het leger hen nodig heeft¹³.

Opmerkelijk is, dat in dit decreet het instituut van plaatsvervanger werd ingevoerd. Voor alle opgeroepen en voor alle dienstplichtigen van alle klassen, die de „vermoeienissen van de oorlog” niet kunnen verdragen en voor hen wier werkzaamheden of studie voor de Staat nuttiger worden geacht dan hun dienst in het leger, wordt de mogelijkheid opengesteld om zich te doen vervangen. Een uitzondering wordt gemaakt voor die dienstplichtigen, die in behoeftige omstandigheden verkeren. Als zodanig worden aangemerkt degenen die zelf of wier ouders in totaliteit niet meer dan 50 francs aan de diverse belastingen betalen. Zij krijgen ontslag als zij lichamelijk ongeschikt voor de dienst zijn, zonder verplichting om een vervanger aan te wijzen.

Ook degenen die vroeger reeds ontslagen of vrijgesteld zijn wegens lichaamsgebreken of anderszins - met uitzondering van oorlogsinvaliden - en die niet als onvermogen in bovenstaande zin (50 francsgrens) kunnen worden beschouwd, worden voor de keuze gesteld om of opnieuw onder dienst te komen, dan wel voor een vervanger te zorgen of 300 francs te betalen voor kleding en uitrusting van een andere door de Staat op te roepen dienstplichtige.

Niet voldoen aan een en ander vóór 5 april 1801 - later o.m. voor het departement Nedermaas verlengd tot 20 mei - werd met desertie gelijkgesteld, waarop naast de gewone straffen nog eens een extra boete werd gesteld van 1500 francs, eventueel te verhalen uit de opbrengst van de executoriale verkoop der goederen, roerend en onroerend, van de nalatige.

Volgens de tableau general waarop alle dienstplichtigen van deze lichte uit het departement Nedermaas volgens voorschrift „par ordre d'âge et sans distinction de canton” staan vermeld, zijn 1832 man als zodanig ingeschreven.

Reserve-leger

Bij beschikking van dezelfde datum - 8 mrt. 1800 - werd een reserve-leger ingesteld met een sterkte van 60.000 man onder rechtstreeks bevel van de 1e Consul. Het hoofdkwartier van dit leger werd gevestigd in Dyon. De troepen zouden in de steden rondom, tot op 20 mijl van deze plaats, worden ingekwartierd¹⁴.

Zoals steeds wanneer extra-offers worden gevraagd, ging ook deze beschikking vergezeld van een proclamatie, gericht tot het Franse volk, met de oproep aan veteranen en aan jongeren om het zo zeer bedreigde vaderland te hulp te komen. Van de jonge mannen, behorende tot de hiervoren besproken lichten van het jaar 8, worden er meteen 30.000 aan dit reserveleger toegewezen¹⁵. Vanuit de verzamelaarsplaats in de hoofdstad van de departementen worden de recruten onder geleide naar Dyon gebracht, waar zij zullen worden voorzien van kleding, wapens en verdere uitrusting.

De lichten van de jaren IX (1800/1801) en X (1801/1802)

Bij decreet van 18 mei 1802¹⁶ worden de aantallen dienstplichtigen bepaald die voor genoemde lichten moeten opkomen, te weten:

30.000 per lichten bestemd voor de vervanging van hen die afzwaaien en ter completering van het leger op vredessterkte, alsmede

30.000 per lichten om als reserve te dienen, waaruit het leger, indien dat nodig mocht zijn, op oorlogssterkte kan worden gebracht.

De aantallen die per departement moeten worden geleverd zijn vermeld op de bij dit decreet behorende bijlage.

Volgens deze bijlage wordt la Meuse Inférieure per 30.000 man „aangeslagen” voor 210 soldaten. Het departement zal dus in totaal moeten op de been brengen $4 \times 210 = 840$ manschappen. Aan de hand van dit gegeven beslist het bestuur van het departement hoe dit aantal moet worden verdeeld over de arrondissementen en deze maken op hun beurt uit hoeveel mensen de resp. kantons en gemeenten moeten leveren.

Zij die voor de militaire dienst ongeschikt worden verklaard, moeten indien zij of hun ouders boven de 50 francs-grens van de belastingen zitten, een schadeloosstelling (indemnité) aan de Staat betalen gelijk aan het jaarlijks te betalen belastingbedrag, als dit bedrag ligt tussen de 50 en de 100 francs. In het geval dat meer dan 100 francs aan belasting wordt betaald, wordt de schadeloosstelling verhoogd met 50 francs voor iedere 25 francs boven de 100, echter tot een maximum van 1200 francs. Degene die betaald heeft wordt van de lijsten van de dienstplicht afgevoerd en zal ook in de toekomst gevrijwaard blijven van opkomst in militaire dienst.

Het corps waaraan de mannen zijn toegewezen, moet een recruteringsdetachement leveren o.l.v. een kapitein, die in elk arrondissement belast wordt met zowel de begeleiding van de dienstplichtigen naar hun onderdeel als het oefenen van de reserve.

De reservisten, die aan dezelfde eisen moeten voldoen als degenen die in werkelijke dienst moeten komen, blijven thuis en worden in de seizoenen, waarin het minst te doen valt op het land, geoefend. Zij mogen zich niet buiten het departement begeven zonder toestemming van de kapitein van de recrutering. De oefeningen vinden plaats binnen het arrondissement, daarbuiten alleen met machtiging van de Minister van Oorlog.

Nadere details over hoe een en ander moet worden uitgevoerd zijn neergelegd in een uitvoerige beschikking van 6 aug. 1802¹⁷.

Het is echter onmogelijk om in het bestek van een tijdschriftartikel lang bij deze handleiding - hoe interessant ook - stil te staan. Een uitzondering wil ik maken voor het „militaire” aspect omdat dit het meeste aansluit bij: „Soldaten in vreemde krijgsdienst”.

De 2×210 manschappen van Nedermaas die ter completering van het leger moeten dienen, zijn te leveren aan de 100e demi-brigade de ligne ofwel het 100e linieregiment ($\frac{1}{2}$ brigade = 1 regiment), behorend tot de infanterie de bataille, de tegenhanger van de infanterie légère, de lichte infanterie. Dit regiment moest een detachement leveren van 39 man om genoemde manschappen op te halen.

Van bovenbedoelde 420 man moet $\frac{1}{10}$ deel of 42 man worden bestemd voor de troepen te paard. Deze manschappen worden geselecteerd uit de dienstplichtigen die groter zijn dan 5 voet en 3 duimen (1706 mm). Deze 42 man moeten geleverd worden door Nedermaas aan het 6e Chasseurs (jagers te paard), welk onderdeel in totaal 108 man krijgt toegewezen: naast de 42 van Nedermaas nog 40 van het departement Ardennes en 26 van het departement Sambre et Meuse. Het 6e moest deze manschappen ophalen in Mézières (ongeveer 15 km. ten westen van Sedan in Noord-Frankrijk).

- In 1479 is hij „borchman” te Strunckede, overlijdt in 1480 en was gehuwd met Segele N.N. Hieruit: 1. Hendrik van Hillen, wonende te Strunckede en in 1480 als zijn vader beleend³⁹⁶; 2. „Rixe vrouw van het Burgleen te Strunckede. Ux. Diederick der stam van Eyckel 1534. Is dood 1540”.
- f. Reineke van Hüllen (Hillen), behorende tot de ridderschap van het ambt Boeckum, verbindt zich in 1437 met jr. Gerrit van Kleef, graaf van der Marck (1427), bij de vrede tussen genoemde jr. Gerrit en diens broer de hertog. Idem Bernd van Hüllen (Hillen)³⁹⁷.
- C. De op p. 78-88 van deze genealogie genoemde Frans Willem van Hylle (het aldaar genoemde jaartal 1474 moet 1574 zijn) is mogelijk dezelfde als de Frans Willem van Hillen die in 1572 voorkomt als vaandeldrager van de graaf van Megen. Op zijn of hun familie ga ik hier niet dieper in omdat dit geheel buiten het bestek aan deze bijdrage valt. Ik volsta hier met een (zeer onvolledige) bronnenopgave³⁹⁸.

NOTEN:

309. H.R.v.A., Coll. Van Spaen, inv. nr. 74A, fol. 86vso.
310. A.J.A. Flament: Aanteekeningen omtrent kunstvoorwerpen, oudheden, enz. in Limburg-Helden, in: *Msg.* 1903, p. 81 t/m 83; Janssen: Ten Hove, in: *Msg.* 1925, p. 1 en 2; de Crassier: Hornes, in: *P.S.H.A.L.* 1929, p. 413; Belonje: Gedenkwaardigheden, in: *P.S.H.A.L.* 1960-'61, p. 99; Verwoerd: Helden, p. 32. Rosenkrantz vermeldt in de *Msg.* 1900 op p. 3 een „Kaiserliche Obrist” Reinhard van Hillen tot Helden (A VIII.1) die in 1641 voorkomt met het familiewapen en de volgende kwartieren: (van vaderszijde) Hillen, Borman, Spee, Vinck, Behr, Beusdael, Velrade, Vilsdorf, en (van moederszijde) Baexem, Kessel, Schilling, Epsendorf, Cosseler, Ophem, Rommel, Haen. Deze kwartieren, die zonder meer in een foutieve volgorde staan, komen dus vrijwel overeen met die der grafzerk, met dien verstande dat Engelstorp Vilsdorf, en Merssen Kessel wordt.
311. In de *Msg.* 1903 p. 81 wordt dit kwartier beschreven als „een wapen met faas en in het schildhoofd twee ringen”. Het zal duidelijk zijn dat deze „ringen” kranen moeten zijn. De indruk van een dwarsbalk is misschien ontstaan door de begrenzing van het schildhoofd c.q. de lijn die het veld in tweeën deelt.
312. Over het wapen zegt Van Spaen: „als Luchtman”. Elders beschrijft hij een grafzerk van Clara van Baexen, abdis te Dalheim en zuster van Geertruid, waarop hetzelfde kwartier Rommel (Rommeel) voorkomt. Daar beschrijft hij dit wapen als „une fasce et 3 tourtaux” (een dwarsbalk met 3 koeken). Coll. Van Spaen, inv. nr. 74A, fol. 266. Vgl. Belonje: Dalheim, in: *Limb. Leeuw* 6e jrg. 1957, p. 30.
313. In de *Msg.* 1903 p. 81 wordt dit wapen beschreven als „een rechterschuinbalk” (d.i. een schuinbalk). Dezelfde beschrijvingen zijn gegeven door Janssen, de Crassier en Belonje, doch zij ontleen mogelijk allen hun gegevens uiteindelijk aan Flament. Nu bestaat er weliswaar een wapen Ophem dat bestaat uit een schuinbalk van vijf spitsruiten, wat op de zerk door slijtage wel op een gewone schuinbalk kan zijn gaan lijken, doch Van Rhemen geeft als het wapen van Ophem: (doorsneden) onder: „stricken” (bedoeld is latwerk), boven: een merel. Het is ook niet ondenkbaar dat de lijnen van eventueel latwerk op de zerk na slijtage de indruk van een schuinbalk geven. Van Spaen meldt bij zijn notities over de zerk niets over het wapen. Zie over de wapens Ophem: R.A.G., *Geneal. v. Steven v. Rhemen junior*, Letter O, fol. 83; Rietstap: *Armorial Général*, p. 774; *Illustrations*, Pl. CCCXV; Rosenkrantz: Kessel, in: *Msg.* 1900, p. 3.
314. Deze tekst is geheel ontleend aan Van Spaen. De data 10 sept. 1634 en 8 febr. 1628 zijn in strijd met de overlijdensdata van de betreffende personen volgens de coll. Van Rhemen, te weten respectievelijk 17 sept. 1634 en 18 febr. 1628 (zie A VII). Het is opmerkelijk dat A.B. van Spaen zelf in de eerste instantie in zijn geneal. Hillen als overlijdensdatum van Reiner 18 of 28 febr. 1628 schijnt te hebben vermeld, doch later het eerste cijfer heeft doorgehaald, terwijl W.A. van Spaen in zijn geneal. Hillen gewoon 18 febr. 1628 als overl. datum geeft (Coll. Van Spaen, resp. nr. 103 A, 331 en 182, dl. XVII). Met de in de inscriptie genoemde „Haef” is het Huis Ten Hove te Helden bedoeld.
315. Zie noot 331.
316. Geraadpleegde bronnen:
Belonje: Lahr, in: *Limb. Leeuw* 1958/59, p. 28 t/m 38; H.F. Macco: Zu „Een grafscript van Deodorus Behr de Lahr te Sittard” in Nr. 1, p. 5, in: *Msg.* 1907, p. 68 en 69; Bericht über die Generalversammlung des historischen Vereins für den Niederrhein zu Düsseldorf am 16. Juni 1885, in: *Annalen des Historischen Vereins für den Niederrhein*, Heft 44, 1885, p. 200 t/m 207; E. von Oidtman: Einige Erläuterungen zu „Historia rerum Julio-Montensium per nobilem Behr a Lahr”, in: *Annalen des Hist. Vereins etc.*, Heft 45, 1886, p. 138 t/m 148; Dingemans: Stevensweert, in: *Msg.* 1972, kol. 143 t/m 153; Rosenkrantz: Kessel, in: *Msg.* 1900, p. 3. Indien er gebruik is gemaakt van andere dan bovenstaande bronnen, zijn deze in de noten vermeld.
317. Het Behrenhuis te Müntz zou in het bezit van de familie Behr (van Lahr) zijn gekomen door het huwelijk van Johan Frederik van Behr met Sophia van Zours, weduwe van Gerard van Lövenich en dochter van Willem en Anna van Gritteren tot Müntz, voltrokken in het begin van de 16e eeuw (Von Oidtman t.a.p. p. 139).
318. Wapen: een slangenkoppenkruis.
319. Martin Jansen: Voogden van Sittard, in: *Msg.* 1881, p. 501.
320. Volgens Macco in *Msg.* 1907, p. 69, huwde Mechteld Behr van Lahr voor de tweede maal in 1503 met Johan von Lynde.
321. Het zegel van Dirk Bratz van 8 sept. 1536 vertoont 3 klaverbladen, geplaatst 2 en 1. Belonje vermeldt in de

- Limb. Leeuw, 7e jrg. nov.-dec. 1958, p. 32, 33, op grond van het nog te beschrijven proces dat in of voor 1530 aanhangig werd gemaakt bij de Mankamer van Born, dat Dirk Bratz gehuwd was geweest met jonkvr. Anna Elisabeth Behr. Mogelijkerwijs was dit zijn tweede echtgenote.
322. Macco vermeldt dat het klooster S. Agnes te Maastricht (het aandeel in) Lahr op 24 okt. 1538 overdroeg aan Johan Freydag de oude. Is deze misschien de tussenpersoon?
323. Deze overleed volgens Macco na een ziekte in de winter van 1557/1558 en was twee maal gehuwd geweest, t.w. 1. met Gertrud N.N. en 2. met Maria Stassen die later als weduwe met Peter Funkler v. Gangelt hertrouwde. Belonje vermeldt in de Limb. Leeuw, 7e jrg. 1958, p. 31 en 33, als echtgenote van Hendrik Behr Barbara van Strabeck, als zodanig voorkomende 8 aug. 1531. Volgens dezelfde publikatie woonden zij in Sittard en hadden een dochter Geertruyd, die huwde met Balthasar van Elven-Navagne. Macco vermeldt van Hendrik Behr van Lahr drie kinderen, waaronder Anna en Gertrud, beide voorkomend in 1557, en geeft als echtgenoot van Anna een jonkheer Baltasar van Eilffen.
324. Alleen vermeld door Macco.
325. Het verloop van het proces is op meer uitvoerige wijze beschreven door Belonje in de Limb. Leeuw, 7e jrg., p. 30-33.
326. Von Oidtman vermeldt behalve Tilman, nog de volgende twee kinderen van Dietrich Behr van Lahr en Anna van Velradt gnd. Meuter: Koen (Konrad) en Mechtild, echtgenote van Servais Mauss. Genoemde Koen Behr van Lahr zou een zoon Dietrich, vermeld 1605, hebben. De bron van de auteur is een notitie uit de collectie van de Keulse kanunnik Alfter. Vervolgens puttend uit een procesvolmacht die zich in het Staatsarchief te Wetzlar zou bevinden, schrijft Von Oidtman dat Dietrich Behr van Lahr tot Müntz in 1605 voorkomt als gevolmachtigde van Agnes Eiffler te Keulen, weduwe van Konrad Behr van Lahr. Deze Agnes (van) Eyffler komt overigens voor onder de „gevaderen” van Alijtt Hillen (geb. 4-5-1597, zie A VII.c).
327. In de St. Petruskerk te Sittard bevindt zich nl. een grafzerk met als randschrift: „1592 Die 10 Aprilis Obiit Nobilis et Generosus Deodorus Behr de Laer cuius anima Requiescat In Pace”. In het midden bevindt zich een cartouche of médaillon met een wapen, een klimmende linksgewende beer vertonende, een helmteken (de beer, uitkomende) en dekkleden. In de vier hoeken bevinden zich de volgende kwartierschilden met onderschriften: beide linkerhoeken: Behr (de klimmende linksgewende beer) en Bammerloe (Bamersloe, Bamesloe of Ramerloe: twee afgewende leeuwen met dooreen gekrulde staarten); beide rechterhoeken: Beusdael (een kruis) en Reppenn (3 rechterschuinbalken). In de Limb. Leeuw, 7e jrg., p. 33 schrijft dr. Belonje dat deze Deodorus vrij zeker identiek zal zijn met Dietherich Behr van Lahr, zoon van Tilman, terwijl hij in zijn „Gedenkwaardigheden” in de P.S.H.A.L. 1960-'61, p. 268, meent dat deze Deodorus waarschijnlijk een broer van Tilman was. Dit laatste vindt men ook bij Macco in de Msg. 1907, p. 69. Het lijkt mij persoonlijk erg onwaarschijnlijk dat hij een zoon van Tilman zou zijn. De kwartieren op de zerk zijn in ieder geval geenszins in overeenstemming te brengen met de genealogie Behr van Lahr zoals die aan de hand van de door mij benutte literatuur te reconstrueren valt (zie ook noot 330). Zie voor de beschrijving van de grafzerk o.a.: A.J.A. Flament: Aanteekeningen omtrent kunstvoorwerpen, oudheden, enz. in Limburg - Sittard, in: Msg. 1904, p. 58; idem: Een grafschrift van Deodorus Behr de Lahr te Sittard, in: Msg. 1907, p. 5; Belonje: Gedenkwaardigheden, in: P.S.H.A.L. 1960-'61, p. 268.
328. Op 9 juni 1575 wordt hij de „Edelen und Erntfesten Thilman Behr van Laer zu Weerdt etc.” genoemd. Met Weerdt zal naar alle waarschijnlijkheid Stevensweert bedoeld zijn. Zie: J.L. Meulleners: Oude Staten en Verordeningen van de heerlijkheid Reckheim, in: P.S.H.A.L. 1890, p. 345.
329. Hoeufft: Hoeufft, p. 46.
330. In inv. nr. 74A van de collectie Van Spaen (Hoge Raad v. Adel) vindt men op fol. 279 vso (Heinsberg) de zerk van Tilman als volgt beschreven: Inscriptie: Ao. 1582, 14 august. obiit Nob. et generosus Tilman Behr de Lahr. Kwartierschilden: links op de zerk: Beusdael (een kruis); Rammerloe (2 afgewende leeuwen); Reppen (geschuinbalkt van 8 stukken), en Velroedt (3 ruiten). Rechts op de zerk: Engelstorp; Sliccum (doorsneden: een ster in het schildhoofd); Hues (een lolie), en Toreel (een adelaar). Op de zerk staat verder nog een hoofdwapen, een linksgewende springende of klimmende beer vertonende. (Zie ook Belonje: Gedenkwaardigheden, in: P.S.H.A.L. 1960-'61, p. 268). Voor de kwartieren op deze zerk geldt hetzelfde als datgene wat over de kwartieren in noot 327 opgemerkt werd: ze zijn in strijd met de hier gegeven genealogie Behr van Lahr. Erg merkwaardig is hier bovendien het ontbreken van het kwartier Behr. Weliswaar vindt men in de genealogieën Eyss gnd. Beusdael, Engelsdorff en Velradt, zich in de Genealogieën van Van Rhemen (R.A.G.) respectievelijk onder de letters B 3, hs. no. 7, fol. 564 en 565; E fol. 196 en 196vso, en V, fol. 200 en 201 bevindende, de namen Beusdael, Reppen, Bammerlo, Behr, Velrot, Engelstorp, Hussen (Husen, Heussen) en Schlickum (wapen: doorsneden: boven: in zwart een zilveren ster; onder: rood) in bepaalde relaties met elkaar, doch deze relaties zijn verre van overeenstemmend met de kwartieren op de grafzerken te Sittard en Heinsberg. Bovendien ontbreken bij deze familienamen de voornamen, wat doet vermoeden dat deze relaties grotendeels weer op kwartieren gebaseerd zijn, en dit komt hun betrouwbaarheid bepaald niet ten goede.
331. Volgens geschilderde stambomen, die rond 1900 in bezit waren van dhr. Von Oidtman, zou Tilman Behr (van Lahr) gehuwd zijn geweest met Elsiabeth Roijen, dochter van Adolf en Anna Heufft (Hoeufft) (Zie „Annalen” 1886, p. 139). Hetzelfde is overgenomen door Hoeufft in zijn Genealogie Hoeufft in bijlage II, alwaar echter het huwelijk van Anna Hoeufft met Adolf van Royen geverifieerd wordt aan de hand van authentieke stukken (Hoeufft a.w. p. 42, 43). Anna Hoeufft hertrouwde later overigens met Maenjard van Nederhoven: zie noot 111. Bewijzen voor het huwelijk van Elisabeth Royen met Tilman Behr van Lahr worden echter noch door Von Oidtman noch door Hoeufft gegeven. Weliswaar wordt dit huwelijk ook door Rosenkrantz in de Msg. 1900 op p. 3 vermeld, doch zijn bron (die hij niet vermeldt) is waarschijnlijk het artikel van Von Oidtman. Het huwelijk van Tilman en Elisabeth wordt echter min of meer bevestigd door de nog te bespreken grafzerk in de Munsterkerk te Roermond van Goddardt van Cruchten. Het huwelijk van Tilman Behr van Lahr met een N.N. van Beusdael werd door zowel Van Spaen als Belonje verondersteld op grond van de grafzerk Hillen-Baexen in de kerk van Helden, waar deze laatste nog bijvoegde dat deze N.N. van Beusdael een dochter was van N.N. en van N.N. van Engels-torp (H.R.v.A., Coll. Van Spaen, inv. nrs. 103 A, 331 en 182, dl. XVII; Limb. Leeuw, 7e jrg. p. 33; P.S.H.A.L. 1960-

- '61, p. 99. Vgl. ook Verwoerd: Helden, p. 33, alwaar de mening van dr. Belonje is overgenomen). De interpretatie van de kwartieren Behr, Beusdael en Engelstorp op genoemde zerk zoals dr. Belonje die heeft gegeven, en die m.i. de juiste is, houdt in dat, verondersteld dat deze kwartieren niet foutief zijn en dat het huwelijk van Tilman met Elisabeth van Royen ook juist is, Tilman twee maal gehuwd is geweest, en dat hij uit beide huwelijken kinderen heeft gehad; immers, twee verschillende grafzerken van twee verschillende afstammelingen van hem, te weten de genoemde grafzerken te Roermond en Helden, geven twee verschillende kwartieren van zijn echtgenote.
332. Zie ook noot 331. Wellicht behoort tot de kinderen van Tilman ook Adolff Behr van Laer die op 23 maart 1582 leenverheffing deed van 2/3 deel van de tiende van Helden t.b.v. zijn minderjarige neef Renier Hillen (zie onder A VII).
333. Hij is mogelijk identiek aan Goedert van Cruchten die voorkomt onder de „gevaderen” van Reyner van Hillen (A VIII.1).
334. Deze zerk vertoont twee volle wapens. Het schild van de man vertoont drie schuinbalken; dat van de vrouw (ruitvormig) is afgesleten, doch zou volgens Van Spaen Behr geweest zijn. Randschrift: Memento Mori 1605 Den 7 September ist den Eddelen und Iernefesten Goddardt van Cruchten gestorven, Godt wil der Selen genaedich sijn. Johannes Keucken.
Kwartierwapens: v. Cruchten Behr
Lewen Rhoe (d.i. Royen)
- Zie: Belonje: Gedenkwaardigheden, in: P.S.H.A.L. 1960-'61, p. 250. Vgl. ook Hoeufft, bijlage II noot 1.
335. Hoeufft: Hoeufft, bijlage II; Crassier: Comté de Hornes, in: P.S.H.A.L. 1929, p. 438; Verzijl: Familie Van Dursdal, in: Msg. 1926, p. 53; idem: Genealogie Van Dursdal, in: Msg. 1932, p. 20.
Christoffel van Dursdal (echtg. van Anna v. L. gnd. N.) was een zoon van Rabet van Dursdal en Margaretha van Wachtendonck (Msg. 1932, p. 19). Hierdoor verkrijgt men een aansluiting met de tak van de familie Van Dursdal tot de Spieck te Swalmen (zie aanh. III). Zijn echtgenote acht ik identiek met de Joanna van Nadderhoven, weduwe van Dursdal, die behoort tot de „gevaderen” van Reyner van Hillen (geb. 12-12-1599. Zie A VIII.1).
336. Hun zerk, die zich in de Munsterkerk te Roermond bevindt, heeft de volgende twee inscripties: * Anno 1609 den 14 Sept. ist die Edle und Erentreiche Joffer Elisabeth van Kruchten gestorven. Good gnadt die Seel.
* Memento Mori 1611 den 22 October ist der edel erentfeste Joannes van Dursdaill gestorven. Godt wil der seelen genadich sein.
Kwartierwapens: Dursdall Kruchten
Loevenich Behr
- Zie: Belonje: Gedenkwaardigheden, in: P.S.H.A.L. 1960-'61, p. 250. Vgl. ook de Crassier: Hornes, in: P.S.H.A.L. 1929, p. 436, alwaar de transcriptie van de beide inscripties op de zerk iets afwijkt van die van Belonje. Bij de Crassier is de overlijdensdatum van de man volgens de zerk „Ao 1610 den 27 october”.
337. Zie ook onder pers. no. A VI.
338. Volgens Von Oidtmann in de „Annalen” 1886, p. 139, zou Diederik (Theodor) gehuwd zijn geweest met een geborene Beer (Behr).
339. Von Oidtmann: Erläuterungen, in: Annalen 1886, p. 140
340. Hij is mogelijk dezelfde als de Tilman Beer van Laer in wiens naam op 25 mei 1652 Lambricht Noetstock en Hendrik Beer een huis gelegen te Wijk (Maastricht) nabij de St. Martinuskerk en genaamd „de Beerepoort”, met de hof en alle toebehoren, verhuurden aan Gilis Ghijs. Zie: H. Banens: Maastrichtse familie- en huisnamen, in: Limb. Leeuw, 3e jrg. no. 4 - maart/april 1955, p. 82.
341. Von Oidtmann vermeldt nog een Johan Behr van Lahr, „der letzte seines Geschlechts”, die het Behrenhuis te Müntz, de Behrenhof te Pattern en de Palderenhof te Keyenberg bezat en op 15 juli 1647 de Harffenburg te Gústens kocht van Willem van Hoensbroech. Deze Johan was Spaans legerofficier en was gehuwd met Anna de Livron, welke laatste in 1656 als weduwe van eerstgenoemde met haar schoonmoeder Anna van Westrem, weduwe van N.N. Behr von Lahr en van Johan Willem van Horrich tot Glimbach een vergelijk trof vanwege de Behrse goederen (Annalen 1886, p. 140, 141). Het huwelijk van Johan Willem van Horrich tot Glimbach, zoon van Adam (overleden 1635) en Elisabeth van Blittersdorf tot Birgel, met Anna van Westrem tot Holtum, dochter van Johan en Elisabeth van Hegen tot Hegen en Alfes, vindt men ook vermeld door Fahne in „Bocholtz”, 1. Band 2. Abt. op p. 231. (Vgl. voor de betreffende geslachten ook P.F. Dohmen: Holtum, in: Msg. 1890, p. 5).
342. Aldus het wapen van jhr. Henrich van Velraet gnd. Meuters, schepen van Rijkholt en Breust en scholtis van Oost, overl. 27 febr. 1624. Op dit wapen komen echter varianten voor, gevoerd door andere leden van de families Velraedt, Meuter of Velraedt gnd. Meuter, zoals: in zilver drie blauwe ruiten. Ook komt vaker als helmteken een zittende hond (event. tussen een vlucht) of een ruit tussen een vlucht voor. Snouckaert van Schauburg geeft als wapen van de familie Velrott gnd. Meuter: in rood 3 gouden ruiten, 2, 1. Helmteken: een rode rechtgewende brak, uitkomend, beladen met 3 onder elkaar geplaatste gouden ruiten.
H.R.v.A., Coll. Snouckaert v. Schauburg, inv. nr. C 4656; R.A.G., Geneal. v. Rhemen junior, letter V, fol. 200 en 201; Jan Verzijl: De burgerfamilie Meuter(s) en hare verwantschap met het adellijk geslacht Van Velrae(d)t genaamd Meuter(s), in: Msg. 1931, p. 43 en 44; Rosenkrantz: Kessel, in: Msg. 1900, p. 3; Limburgse Wapens (red.: J.M. v.d. Venne), p. 237; Illustrations, Pl. CCI.
343. Van Rhemen heeft: in rood een zilveren kruis. Het wapen van Van Eys gnd. Beusdael komt ook wel gevierendeeld voor. R.A.G., Geneal. van Van Rhemen, Gen. B 3, hs. no. 7, fol. 564 en 565; Rosenkrantz: Kessel, in: Msg. 1900, p. 3; Rietstap: Armorial Général, p. 125, 132 en 357.
344. Fahne: Geschlechter, 1. Theil, p. 94, 2. Theil, p. 38 en 217; Rietstap: Armorial Général, p. 345.
De genealogieën van Steven van Rhemen junior, letter E, fol. 196 en 196vso, geven hetzelfde wapenschild, doch dan met omgekeerde kleuren: het veld rood en de leeuw zilver. De dwarsbalk is ook hier zwart. Het wapen Engelsdorp uit de collectie Van Spaen (inv. nr. 182, dl. XVII, fol. 96 en 96vso) vertoont ook de dwarsbalk met de uitkomende leeuw, maar de dwarsbalk is hier beladen met twee naast elkaar geplaatste ringen. Dit wapen is ontleend aan de zegels van 1327 en 1333 van ridder Gornt van Engelsdorp. De tekening van Van Spaen bevat geen kleuren.

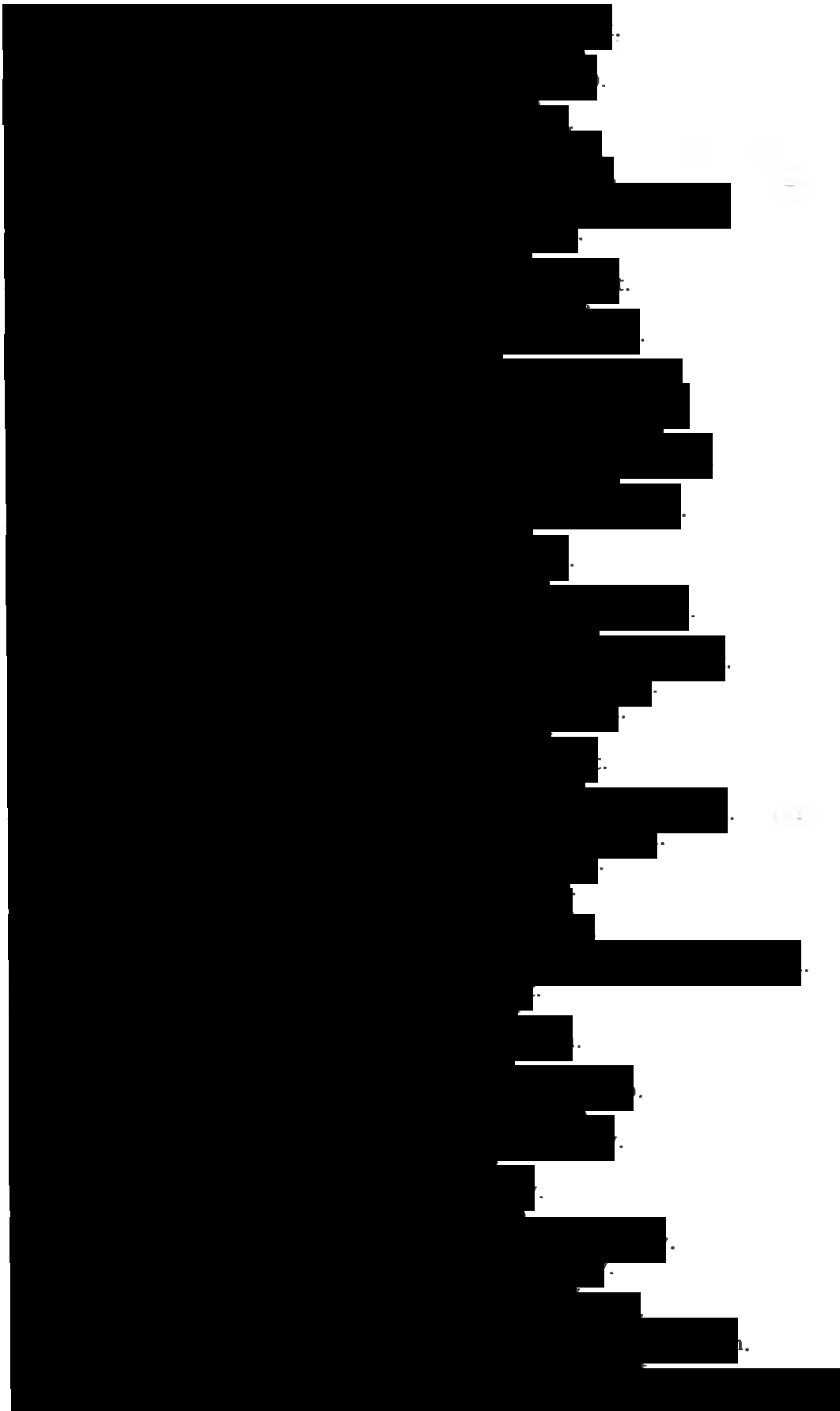
345. Geraadpleegde bronnen:

- H.R.v.A., Coll. Van Spaen, inv. nr. 108 A 640 (geneal. Spee); J. Verzijl: Genealogie der Venlosche Regeeringsfamilie Vinck, in: P.S.H.A.L. 1932, p. 135 t/m 151; Fahne: Bocholtz, 1. Band 2. Abt., p. 162-165, 174 en 252; Sloet, v. Veen: leenaktenboeken, dl. Overkwartier, p. 138 en 139; Goossens: Families, in: Msg. 1925, p. 45 en 46; Rosenkrantz: Kessel, in: Msg. 1899, p. 36, 67, 68 en 72; Verzijl: Zegels, in: P.S.H.A.L. 1935, p. 114-116, 214-217; Eversen: Zegels, in: Msg. 1906, p. 78 t/m 80; de Maasgouw 1880, 1881 en 1882/1883 in voce Vinck. Indien er gebruik is gemaakt van andere dan bovenstaande bronnen, dan zijn deze in de noten vermeld.
346. Een aantal leden van dit geslacht, vertegenwoordigd in de magistraat van Venlo, zegelden met een gebroken wapen. Zo zegelde Sander Vinck, richter te Venlo 1361-1366 met een keper met daarop een vogel (vink), en in het vrijkwartier een hart, overtopt door een kruis. Arnt Vinck, richter te Venlo 1371, 1382-1392 zegelde met de keper en de vogel (vink), vergezeld van een roos in de rechter bovenhoek van het schild. Zie over het wapen van het geslacht Vinck, behalve de in noot 345 genoemde literatuur, ook nog: Rietstap: Armorial Général, p. 1088; Janssen: Ten Hove, in: Msg. 1925, p. 2; Belonje: Gedenkwaardigheden, in: P.S.H.A.L. 1960-'61, p. 20, 99 en 227.
347. Fahne: Bocholtz, 1. Band 2. Abt., p. 163.
348. Verzijl noemt als vader van Goossen Spee Elbert Spee, zonder opgave van diens echtgenote. Van Spaen vermeldt in de geneal. Spee meerdere Elberts, waarvan er echter maar een als vader van Goossen aangemerkt kan worden. Het betreft hier Elbert Spee tot Langenfeld (onder Wanckum), die in 1643 huwde met Maria van Felden genaamd Clout, dochter van Frederick en Catharina van Wylack. Fahne vermeldt in „Bocholtz”, 1. Band 2. Abt. op p. 165 nog dat Elbert (Ebert) in 1472 ridder was, in 1468 het goed „Orlück (Birlich)” aankocht, Bisterfeld in het gerecht van Stralen bezat en huwde met Maria Clout, in 1490 weduwe. Fahne geeft van dit echtpaar 5 kinderen, waaronder Goswin, overleden voor 1507 en gehuwd met Margaretha N.N. Indien onze Goossen identiek is met deze Goswin (Gozewijn), dan is ofwel diens overlijdensdatum onjuist, ofwel hij was in 1518 al lang geen schout van Kriekenbeek meer.
349. Belonje vermeldt in zijn „Gedenkwaardigheden” in de P.S.H.A.L. 1960-'61, op p. 226, 227, een thans verdwenen grafsteen in de kerk te Sint Odiliënberg, waarop de wapens Spee en Vinck naast elkaar staan, met het opschrift: Anno 1601 den 15 - Maents April starf die erwidige genannt Spee - aet. 5 De bron van Belonje is een werk van A. Fahne, „Chroniken u. Urkundenbücher” III, Cöln 1874, die op zijn beurt zijn gegevens heeft ontleend aan „Dorth's Tagebuch”. Belonje annotteert dat deze grafsteen betrekking heeft op Goossens Spee, gehuwd met Margriet Vinck. Dat dit niet het geval is, blijkt uit het feit dat genoemde Goossen overleden is vóór 9-1-1532. Deze grafsteen wordt overigens ook vermeld bij Rosenkrantz: Kessel, in: Msg. 1899, p. 72, echter zonder bron-opgave. Mogelijk was hij toen nog in de kerk te St. Odiliënberg aanwezig.
350. Over een Johan van de Grint vindt men bij Hoeufft: Hoeufft, p. 37 en 42 nog de volgende gegevens. Johan van de Grint is getuige bij het opmaken van het huwelijkscontract tussen Anna Hoeufft en Adolf Roijen aan de zijde van de bruid, d.d. 6 mei 1521. Op 8 sept. 1526 is Jan van de Grient getuige aan de zijde van de bruidegom bij het opmaken van het huwelijkscontract tussen Diederik Hoeufft en Catharina Vercken. Op 9 okt. 1533 komt een Jan van de Grient voor, waarschijnlijk in de kwaliteit van schepen te Roermond.
351. J. Verzijl: Adellijke huizingen in Limburg - Het huis De Spieck te Swalmen-Boukoel, in: De Nedermaas 1935, p. 72; Janssen: Op Ter Poorten, in: Limb. Jrb. 1928, p. 4; v. Beurden: Schepenzegels, in: Limb. Jrb. 1901, plaat I. Bij het opmaken van het huwelijkscontract d.d. 28 okt. 1451 tussen Diederik Hoeufft en Hillegonda van de Grint is een Hendrik van den Grienden getuige aan de zijde van de bruid. Zie noot 62.
352. Janssen: Ten Hove, in: Msg. 1925, p. 2. Zie ook onder pers. no. B en onder aanh. III: Het adellijk huis De Spieck te Swalmen-Boukoel.
353. Voor de nakomelingen van Godart en Cornelia leze men: Verzijl: Vinck, in: P.S.H.A.L. 1932, p. 145 e.v.; Coll. Van Spaen, inv. nr. 74A, fol. 267vso t/m 269; Belonje: Dalheim, in: Limb. Leeuw 1957/58, p. 32 en 34; Rosenkrantz: Kessel, in: Msg. 1899, p. 72; Fahne: Bocholtz, 1. Band 2. Abt., p. 174, 213 en 250; E. Slanghen: Het graafschap Horn, in: P.S.H.A.L. 1879, p. 22 t/m 29 (Waremborg). Zie ook noot 166 en 167.
354. Op dit wapen komen blijkbaar verscheidene variaties voor. De haan komt in het wapenschild ook wel voor als kraaiend, gekroond van goud, soms zelfs linksgewend. Zo komt de haan in het helmteken ook wel omgewend voor, en is gekroond van goud indien dit ook bij de haan uit het schild het geval is. De uitgestrekte vleugels zijn ook wel elk beladen met een schildje volgens het wapen. Bij de verheffing van de familie Spee in de gravenstand in 1739 werd haar wapen vermeerderd met het Troisdorfer wapen. Het nieuwe wapen was gevierendeeld, met in het 1e en 4e kwartier in zilver een kraaiende en stappende rechtsgewende rode haan, goud gekroond en geplaatst op een groen terras. Zie: Verzijl: Vinck, in: P.S.H.A.L. 1932, p. 136 en 137; Fahne: Bocholtz, 1. Band 2. Abt., p. 162, 163 en 252; idem: Geschlechter, 1. Theil, p. 403; Rietstap: Armorial Général, p. 991; Illustrations, Pl. CCCXXXI; Eversen, Meulleners: gemeentewapens, in: P.S.H.A.L. 1899, p. 293; Eversen: Zegels, in: Msg. 1906, p. 70 t/m 72. Vgl. Belonje: Gedenkwaardigheden, in: P.S.H.A.L. 1960-'61, p. 351, 359 en 360; Mr. Leufkens von Anstel: Nog enkele Gedenkwaardigheden van de voormalige Munster-abdij, in: Limb. Jrb. 1924, p. 67, als ook Msg. 1880, p. 324 en 332.
355. Aldus beschrijving en tekening in Limburgse Wapens, p. 40. Verzijl noemt als helmteken echter een zwarte vlucht, elke vleugel beladen met het St. Andrieskruis uit het schild (Verzijl: Vinck, in P.S.H.A.L. 1932, p. 137), terwijl Hoeufft als wapen een zwart St. Andrieskruis in zilver geeft (Hoeufft: Hoeufft, p. 46). Zie ook: v. Beurden: Schepenzegels, in: Limb. Jrb. 1901, Plaat I; M.G.M.A. van Heyst: Korte beschrijving der wapens (Enige Roermondse wapens), in: Limb. Leeuw, 2e jrg.-nr. 3, p. 232; Janssen: Ten Hove, in: Msg. 1925, p. 2.
356. Geraadpleegde bronnen: H.R.v.A., Coll. Snouckaert van Schauburg, inv. nr. C 2913 (geneal. Merwick); H.R.v.A., Coll. Van Spaen, inv. nr. 182, dl. XI, fol. 212r t/m 221r (geneal. Kessel); GA Rmd., Coll. Sivré, inv. nr. 57; E. Slanghen: Het land van Kessel, in: P.S.H.A.L. 1879, p. 106 t/m 130; Rosenkrantz: Kessel, in: Msg. 1897, p. 87, 88, Msg. 1898, p. 8, 11, 12, 16, Msg. 1899, p. 92, 95, 96, Msg. 1900, p. 3; M.J. W(olters): Recherches sur l'ancien comté de Kessel et sur l'ancienne seigneurie de Geysteren, Gand 1854, p. 40 t/m 47 en 113; Fahne: Bocholtz, 1. Band 2. Abt., p. 209, 242 en 243; l'Escaille: Gueldre, in: P.S.H.A.L. 1894, p. 160, 161, 170 t/m

- 172; Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek, dl. VII, kol. 863 t/m 866; C.A. Huygen: De burcht van Kessel, zetel van een oud graafschap, Maastricht 1967, p. 24 t/m 27; Verslagen omtrent 's Rijks oude archieven 1905, p. 390, 391 en 397 t/m 399; E.H. van Doorninck: Album Amicorum van Walraven van Stepraedt, in: Bijdragen en Mededelingen van de Vereniging „Geldre”, dl. XVI - 1913, p. 359 t/m 416; Belonje: Gedenkwaardigheden, in: P.S.H.A.L. 1960-'61, p. 20, 21, 126 en 268; Janssen: Ten Hove, in: Msg. 1925, p. 2; W.G.: Verklaring omtrent naam en sterfjaar van Caspar van Merwyck in de kerk te Kessel, in: Msg. 1920, p. 39; Louis baron de Crassier: Dictionnaire historique du Limbourg Neerlandais de la période féodale à nos jours, in: P.S.H.A.L. 1932, p. 236 en P.S.H.A.L. 1934, p. 121; Rietstap: Armorial Général, p. 702. Vgl. ook Fahne: Geschlechter, 2. Theil, p. 94. Zie ook onder Johan Hillen de Oude (B) en de onder noot 207 genoemde bronnen.
357. Dit wapen komt overeen met de wapens van Van Broeckhuysen en Van der Donck.
358. In het Nieuw Ned. Biogr. Woordenb. wordt zij Gertrudis Luytkens Harinkens dochter genoemd.
359. Zij was in 1556 als weduwe van Jasper (Caspar) van Merwick in een proces verwickeld met de stad Zaltbommel. De schepenen, de burgemeesters en de raad van deze stad hadden zich namelijk bij het Hof van Gelre beklaagd over het feit dat de heer van Kessel van de schippers van Zaltbommel die met hun schepen over de Maas voeren en het kasteel en de heerlijkheid Kessel passeerden, tol eiste, wat in strijd was met het stadsrecht en de privileges van Zaltbommel, die bepalen dat haar burgers „alle den lande van Gelre doer (daer die herlickheyt Kessel mede annex ende toegehoirich is)” tolvrij varen mogen. R.A.G., Hof van Gelre, Civiele processen, 1556, nr. 9, alsook Kaartenverzameling, inv. nr. 481 (schetskaart met het kasteel, de kerk en het veer te Kessel).
360. Zij werd begraven te Grave met de volgende kwartieren (aldus Snouckaert van Schauburg):
Merwick	Wees
Donck	Doyeweert
Waltzan	Varick
Zulan	Poll
- Voor de kwartieren van vrouwelijke zijde vergelijk men Fahne: Bocholtz, 1. Band 2. Abt., p. 167: Johan van Wees huwde met Maria van Varrick, dochter van Gosen van Varrick tot Weyenrade (in 1529 ambtman van Tieler- en Bommelerwaard) en Johanna van de Poll. Overigens werd Caspar van Merwijck (vader van de echtgenoot van Sandrina van Weze) in 1501 benoemd tot drossaard van Tieler- en Bommelerwaard.
361. Op dezelfde hof heeft waarschijnlijk ook de vermelding „It(em) Heyn Coysdonck op Gaert Helle(n) have” onder de afdeling „Dyt sijn die halffen” in de ponschattig van Helden van 1469 betrekking. R.A.G., Hert. Arch., Rek. Overkw. (vóór 1473), port. 97, map 10, 3e stuk.
362. R.A.L., Arch. Kartuiers R'mond, Arch. Eccl., nr. 18574. Vgl. de Crassier: Hornes, in: P.S.H.A.L. 1929, p. 414.
363. Zie mijn artikel „De Kartuiershof te Helden” in: L.T.G. jrg. 7, nr. 3, juni 1979, p. 43. Vgl. voor de schepenverklaring van 1431 ook nog J. Linssen: Ambtmannen van Kessel, in: Msg. 1962, kol. 19; idem: Roermond rond 1400, in: P.S.H.A.L. 1965, p. 59, noot 66.
364. R.A.L. A. Delahaye: Voorlopige inventaris van de archieven van de Graven, de Staten, de Adellijke leenzaal en de schepenbanken van het Land van Horn, p. 13.
365. Zie ook noot 374.
366. Zie o.a. Linssen: Helden, in: Msg. 1969, kol. 187, 188 en 191.
367. R.A.L., Arch. Kart. Rmd., Arch. Eccl., nr. 18574. Zie ook noot 366, kol. 189 t/m 191.
368. R.A.L., Archief van de schepenbank Helden, inv. nr. 27, fol. 1 t/m 4vso; R.A.L., Arch. v.d. graven etc. van Horn, inv. nr. 76, fol. 101-102, en inv. nr. 80; R.A.L., Arch. Kart. Rmd., Arch. Eccl., nr. 18574. Vgl. Verwoerd: Helden, p. 29, 43 en 44; Janssen: Ten Hove, in: Msg. 1925, p. 1 en 2; de Crassier: Hornes, in: P.S.H.A.L. 1929, p. 413.
369. Zie o.a. de Crassier t.a.p. p. 414 en 415.
370. Janssen: Ten Hove, in: Msg. 1925, p. 2; de Crassier: Hornes, in: P.S.H.A.L. 1929, p. 414. Vgl. Verwoerd: Helden, p. 30.
371. In de akte van verkoop van de heerlijkheid Helden aan Jan Renier Bouwens vander Boije d.d. 27 nov. 1673 staat onder de opsomming van de heerlijke rechten die verkocht worden o.a.: „het genoth vanden Thins ende vande grove ende smaele thienden der landerijen die voortaan uuyt de gemeeynten sullen vercocht worden” (R.A.L., Archief van het Hof van Gelre te Roermond, Register van beleningen van Gelre, inv. nr. 222, fol. 88vso. Afschrift volgens dit register in inv. nr. 8 van het Gemeentearchief Helden). De novaaltieden, die ten tijde van de verkoop van de heerlijkheid Helden aan de koning van Spanje toekwamen (vgl. Verwoerd: Helden, p. 76), zijn wellicht vanaf 1673/1674 door de Heer van Helden (i.c. de familie Bouwens vander Boije) opgeëist. Deze novaaltieden kan men dan splitsen in grove en smalle tienden der nieuw ontgonnen landerijen.
372. Vgl. voor de verplichting van laten om cijns te betalen: Hermesdorf: Rechtsleven, in: Limburg's Verleden, dl. I, p. 289.
373. Bronnen: R.A.L., Archief van het kapittel van de H. Geest te Roermond, charter d.d. 23-6-1600; GA Rmd., gen. aant. Verzijl, „Hillen”, VII en IX2; Jos. Habets: Geschiedenis van het Bisdom Roermond, dl. III, p. 62, 63 en 80 t/m 129; Anoniem: Limburgse Kerkgeschiedenis (Ad usum privatum - Groot-Seminarie Roermond), dl. II: het oude bisdom Roermond, p. 26 t/m 32; Jac. Vrancken: Het H. Geest-Kapittel te Roermond, in: Limb. Jrb. VI-1898/ 1899, p. 42 t/m 45; Janssen: Ten Hove, in: Msg. 1925, p. 1; Sivré: Inventaris, dl. IV, p. 138.
374. Habets a.w. p. 62. Wanneer de stichting van deze prebende door Sibert van Herkenbosch plaatsvond, wordt aldaar niet meegedeeld, en het is dan ook niet vast te stellen wie deze Sibert was. Wel zal hij hoogstwaarschijnlijk behoord hebben tot de Roermondse familie Van Herkenbosch, waarvan in 1399 een Sibrecht burgemeester aldaar was. Deze Sibrecht komt in 1400 en 1406 voor als leenman van Horn (zie Linssen: Roermond rond 1400, in: P.S.H.A.L. 1965, p. 58 en 59). Hij is mogelijk identiek met Zybert van Herkenbosch die in 1431 voorkomt als bezitter van de hof Ten Have te Helden die later in het bezit was van de familie Hillen (zie „Het adellijk huis en de tienden van Helden”). Omdat de Hillens later ook het recht van vergeving der cantorie in de domkerk in handen blijken te hebben, rijst de vraag of de families Van Herkenbosch en Hillen niet verwant aan elkaar zijn geweest.

375. Literatuur: A. Welters, pr.: Drie adellijke huizen te Echt, in: P.S.H.A.L. 1919, p. 140 t/m 157; de Crassier: Dictionnaire, in: P.S.H.A.L. 1931, p. 76 en 77; De zeven voetvallen te Echt, in: De Nedermaas, okt. 1922, p. 46 t/m 48.
376. Zie onder A VIII.2.
377. Belonje: Lahr, in: Limb. Leeuw 1958/59, p. 38 noot 5.
378. Dingemans: Stevensweert, in: Msg. 1972, kol. 145.
379. Zie onder A VII.i.
380. R.A.G., Genealogieën van Van Rhemen, Letter B (4), hs. no. 7, fol. 635.
381. De attestatie, die verder nog informatie bevat over de ridderlijkheid en afkomst van het geslacht Van Baexen, alsook fundaties van haar in de kerk van Baexem, is gedagtekend op de 10 febr. 1594 en is in extenso opgenomen in een attestatie van de schout en schepenen van het hoofdgerecht Gulik d.d. 26 maart.1611, betreffende de adellijke afstamming van Johan van Baexen tot Effelt. Een authentiek afschrift hiervan bevindt zich in het Archief van de familie van Moorsel onder inv. nr. 347 (R.A.I.).
382. Bronnen:
 A. *Huis De Spieck*: H. Ferber: Le manoir de Spieker ou de Spick à Asselt près de Ruremonde, in: P.S.H.A.L. 1871, p. 436 t/m 438; Adolf Steffens: Bijdragen tot de Geschiedenis van Asselt en Swalmen, in: P.S.H.A.L. 1894, p. 314 en 315; de Crassier: Dictionnaire, in: P.S.H.A.L. 1934, p. 225 en 226; J. Verzijl: Adellijke huizingen in Limburg. Het huis De Spieck te Swalmen-Boukoel, in: De Nedermaas 1935, p. 71 t/m 75 en 98; A.E.L. Ramakers: Honderd eeuwen Swalmen, Swalmen 1977, p. 185 en 186.
 B. *De familie Van Dursdal*: Verzijl: Familie Van Dursdal, in: Msg. 1926, p. 52 t/m 54; idem: Genealogie Van Dursdal, in: Msg. 1932, p. 19 t/m 22; idem: Zegels, in: P.S.H.A.L. 1935, p. 156 en 157; v. Beurden: Van Wessem, p. 62. Zie ook nog aanh. II: Behr van Lahr, pers. no. IV b.
 Zie ook onder Johan Hillen de Oude (B) en Derick (van) Hillen (C III.1).
383. Vgl. aanh. II: Vinck, Spee en Van der Grint.
384. Vgl. aanh. II: Van Merwijck.
385. Eerder genoemde Ermgardis van Holthuysen (echtg. v. Hendrik van Dursdal) was een dochter van Frans van Holtuysen en Maria van Bocholtz en overleed op 5 apr. 1673 te Asselt (Msg. 1932, p. 20). Het huwelijk van Frans en Maria wordt ook vermeld door M. Schoolmeesters in zijn „Genealogie van de familie Von Holthausen” in L.T.G. 1975, p. 46, alwaar echter maar één kind uit dit huwelijk wordt vermeld, nl. Hans Willem, die huwde met Anna van Spee (zie ook onder A V.1), waaruit o.a. een dochter Maria Elisabeth von Holthausen, „tr. met kapitein Anselmus de Everhaerd tot de Spiek” (Schoolmeesters t.a.p. p. 46). Dit laatste is echter een anachronisme.
386. Ontleend aan de P.S.H.A.L. 1871, p. 437, en P.S.H.A.L. 1894, p. 314 en 315.
387. Zij was getuige bij de doop van Anna Christina van Hillen (C IV.h) op 13 juli 1704.
388. Zie over de familie De Everhardt (d'Everardt, d'Evrard) ook nog onder Adamus Franciscus van Hillen (C IV).
389. Zo schreef Habets eens over Hillenraad: „Deze naam is misschien afkomstig van de oudadellijke familie Hillen, die gedurende een groot gedeelte der middeleeuwen, te Roermond woonde” (Jos. Habets: Eenige Limburgsche plaatsnamen op rode en rade, in: Nomina Geographica Neerlandica, 2e deel, Leiden 1892. Vgl. ook Msg. 1885, p. 1067). Deze uitspraak werd later nog eens door Knippenberg herhaald, waarbij het woord „misschien” door „waarschijnlijk” vervangen werd (Dr. H.H. Knippenberg: Bij Limburgsche Plaatsnamen, in: De Nedermaas 16, 1938, p. 32).
390. Zie o.a.: De Nerée tot Babberich, in: Limb. Jrb. 1924, p. 25 en 26; Ramakers: Swalmen, p. 177 en 182 noot 2.
391. Men moet er wellicht veel eerder aan denken dat het eerste lid van „Hillenraad” afkomstig is van een persoonsnaam (vgl. o.a. De rode-namen in Nederlands Limburg, in: Mededelingen van de vereniging voor naamkunde te Leuven en de commissie voor naamkunde te Amsterdam, 43e jrg. 1967).
392. H.R.v.A., Coll. Van Spaen, inv. nrs. 103 A 331 en 182, dl. XVII.
393. Vgl. Coll. Van Spaen, inv. nr. 73, stuk VII („registrum archivii Campensis”), Afdeling F, nr. 36 t/m 39, alsook „bijvoegsels en verbeteringen” nr. F 36. Men vergelijkte de gegeven wapenbeschrijving met de beschrijvingen in de tweede alinea van p. 6 van de onderhavige genealogie!
394. Noot 393, afdeling F, nr. 44 alsook „bijvoegsels en verbeteringen” nr. F 44.
395. Vgl. Christoph Jakob Kremer: Akademische Beiträge zur Gölch- und Bergischen Geschichte, Zweiter Band (Mannheim 1776), alwaar een register met aantekeningen van de leenmannen en dienstmannen van jonker Everhard van Limburg en hun lenen in extenso is uitgegeven. Op p. 183 vinden we vermeld: „item Johan van Hullen wonende to Stronckede heff ontfangen van de edelen ind waelgeboern Junchern Wilhem van Lymborch wonende to Styrham in dem Jair LXXVI dat guid to Dongelen inde den theynden to Buyshuesen op sent Matheus avent dar over ind an waern man myns Junchern vurs. as myt Namen Hern Johan van Schueren, Johan Steynhuis ind Johan van der Heyde” (vgl. ook p. 111 waar hij Johann von Hyllen genoemd wordt). Buschhausen is gelegen bij Sterkrade.
396. Kremer a.w. p. 184. De beleende wordt daar uitdrukkelijk „Henrich Johans soen van Hyllen” genoemd. Op p. 177 van dit werk wordt nog een Hugo van Hullen genoemd die door Limburg beleend werd met het goed te Hullen en op p. 179 een Herman van Hullen die door dito beleend werd „myt einen guede geheiten allen ind myt einen Kotten geheiten Hobusch”.
397. Gegevens afkomstig van A.B. van Spaen en later door diens kleinzoon overgenomen.
398. R.A.G., Geneal. van Van Rhemen, Gen. B 2, fol. 302 t/m 304 (geneal. Brimeu), Letter H (1), hs. no. 7, fol. 407-409 (geneal. Hillen); H.R.v.A., Coll. Van Spaen, inv. nrs. 103 A 331 en 182, dl. XVII; J.L. van der Gouw: Marie de Brimeu. Een Nederlandse Prinses uit de eerste helft van de tachtigjarige oorlog, in: De Nederlandsche Leeuw, 64e jrg. - 1947, kol. 5 t/m 49; dr. A. Johanna Maris: De pseudo-graaf van Sprengstain verwant van Marie de Brimeu ?, in: idem, 1959, kol. 100 en 101; idem: Van Hille(n) of Von Hill, in: idem, 1959 kol. 429 t/m 434. Vgl. v. Doorninck: Album amicorum van Walraven van Stepraedt, in: Bijdr. en Meded. v.d. Ver. „Gelre”, dl. XVI - 1913, p. 366 en 367.

LEDENLIJST VAN DE SECTIE GENEALOGIE afgesloten per 1 januari 1981

The table is almost entirely obscured by black redaction boxes. Only a few fragments of text are visible, including the word "Veren" at the top, "1." and "2." in the middle, and "n." at the bottom right corner of the table area.

The table content is almost entirely obscured by a large black redaction box. Only a few fragments of text are visible, appearing as small black rectangular shapes on a white background. These fragments are scattered across the page, likely representing individual entries in a list or table. The fragments are too small and sparse to be transcribed accurately.